

Zagrożenia czasu pokoju – zagrożenia techniczne

Tomasz A. Winiarczyk

zagrożenie

□ zdarzenie powstające losowo lub wywołane celowo, które wywiera negatywny wpływ na funkcjonowanie politycznych i gospodarczych struktur państwa, na warunki bytowania ludności oraz stan środowiska naturalnego

zagrożenie

□ zjawisko wywołane działaniem sił natury
bądź człowieka,
które powoduje, że poczucie
bezpieczeństwa maleje bądź zupełnie
zanika

zagrożenie a ryzyko

- ❑ ryzyko to wskaźnik stanu lub zdarzenia, które może prowadzić do strat
  - jest proporcjonalne do prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia i do wielkości strat, które może spowodować
- ❑ ryzyko następuje jako skutek zagrożenia
- ❑ ryzyko mierzy się jako własność zdarzenia i miary wartości szkody spowodowanej przez to zdarzenie dla społeczeństwa

Zagrożenia techniczne

- katastrofa komunikacyjna
- katastrofa budowlana
- awarie sieci energetycznych
- awarie sieci wodociągowej
- awarie instalacji grzewczej
- awarie instalacji gazowej
- awarie telekomunikacyjne
- niewybuchy i niewypały

ZAGROŻENIA TECHNICZNE – KATASTROFA KOMUNIKACYJNA

- zdarzenie dotyczące ruchu wszystkich pojazdów, w tym np. samochodów, pociągów, statków albo samolotów, które powoduje poważne zniszczenia mienia oraz prowadzi do zagrożenia życia i zdrowia wielu osób

zachowanie w razie katastrofy komunikacyjnej

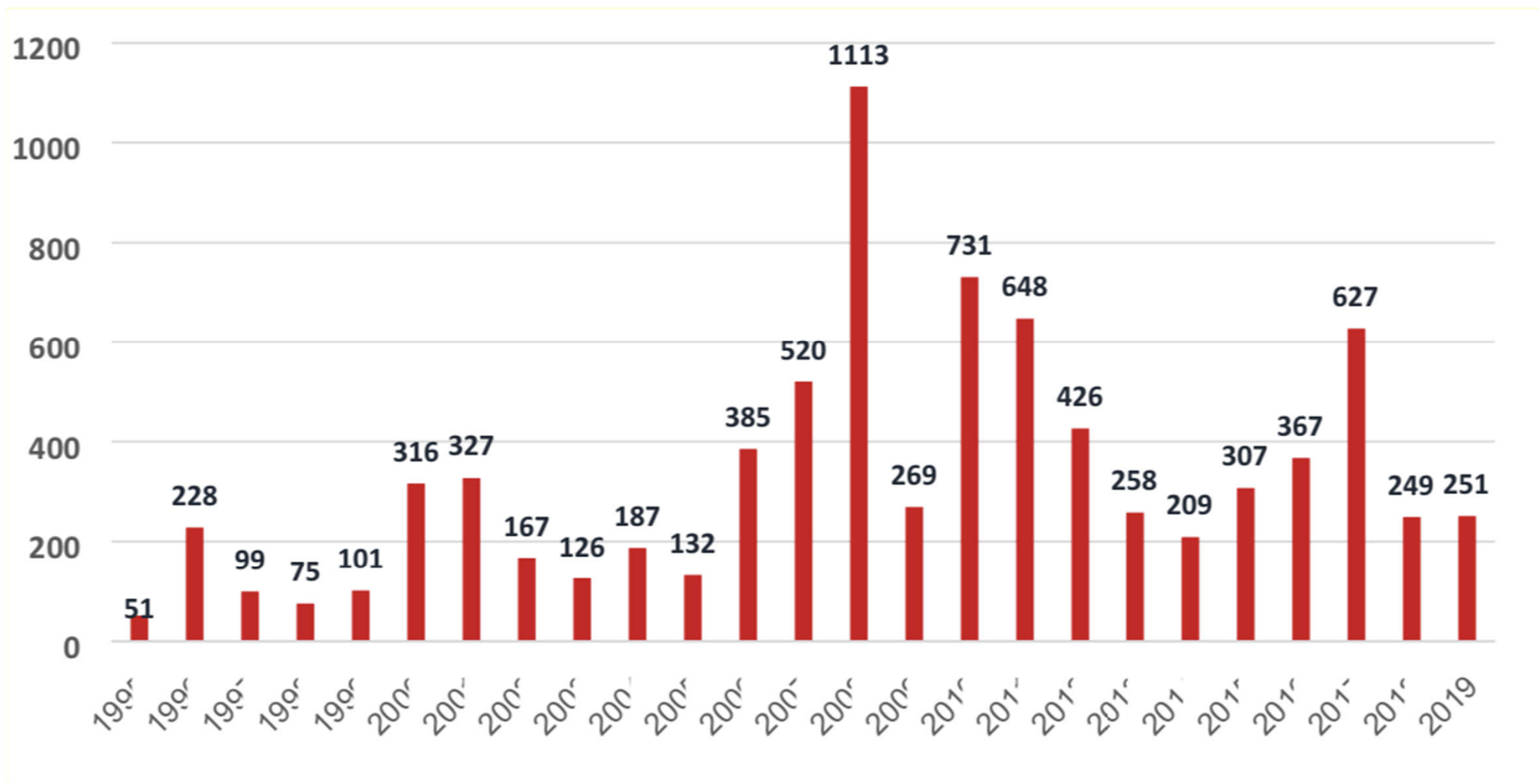
- Włączamy światła awaryjne w swoim aucie, zaciągamy hamulec ręczny i wyjmujemy kluczyki ze stacyjki.
- Stawiamy trójkąt awaryjny.
- Wyłączamy silnik i wyjmujemy kluczyk ze stacyjki w innych samochodach biorących udział w wypadku drogowym (jeżeli ich kierowcy nie są w stanie zrobić tego sami). Kluczyki zostawiamy pod przednią szybą.
- Oceniamy stan poszkodowanych.
- Wzywamy pomoc dzwoniąc pod numer alarmowy.
- Udzielamy pomocy ludziom w miarę naszych umiejętności ratowniczych.

ZAGROŻENIA TECHNICZNE – KATASTROFA BUDOWLANA

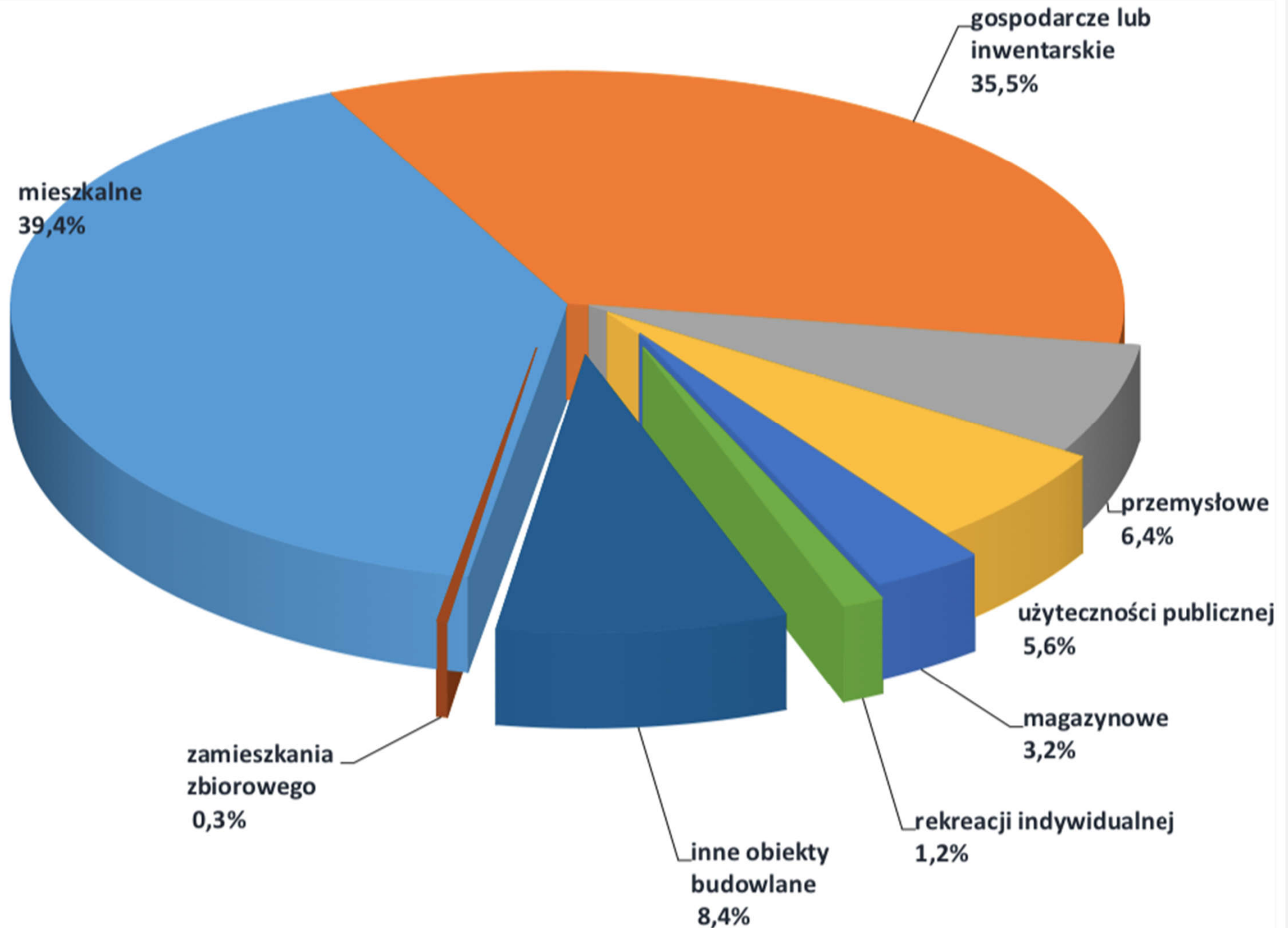
□ niezamierzone, gwałtowne zniszczenie obiektu lub jego części także konstrukcyjnych elementów rusztowań, elementów urządzeń formujących, ścianek szczelnych i obudowy wykopu

Katastrofy budowlane w latach 1995 - 2019

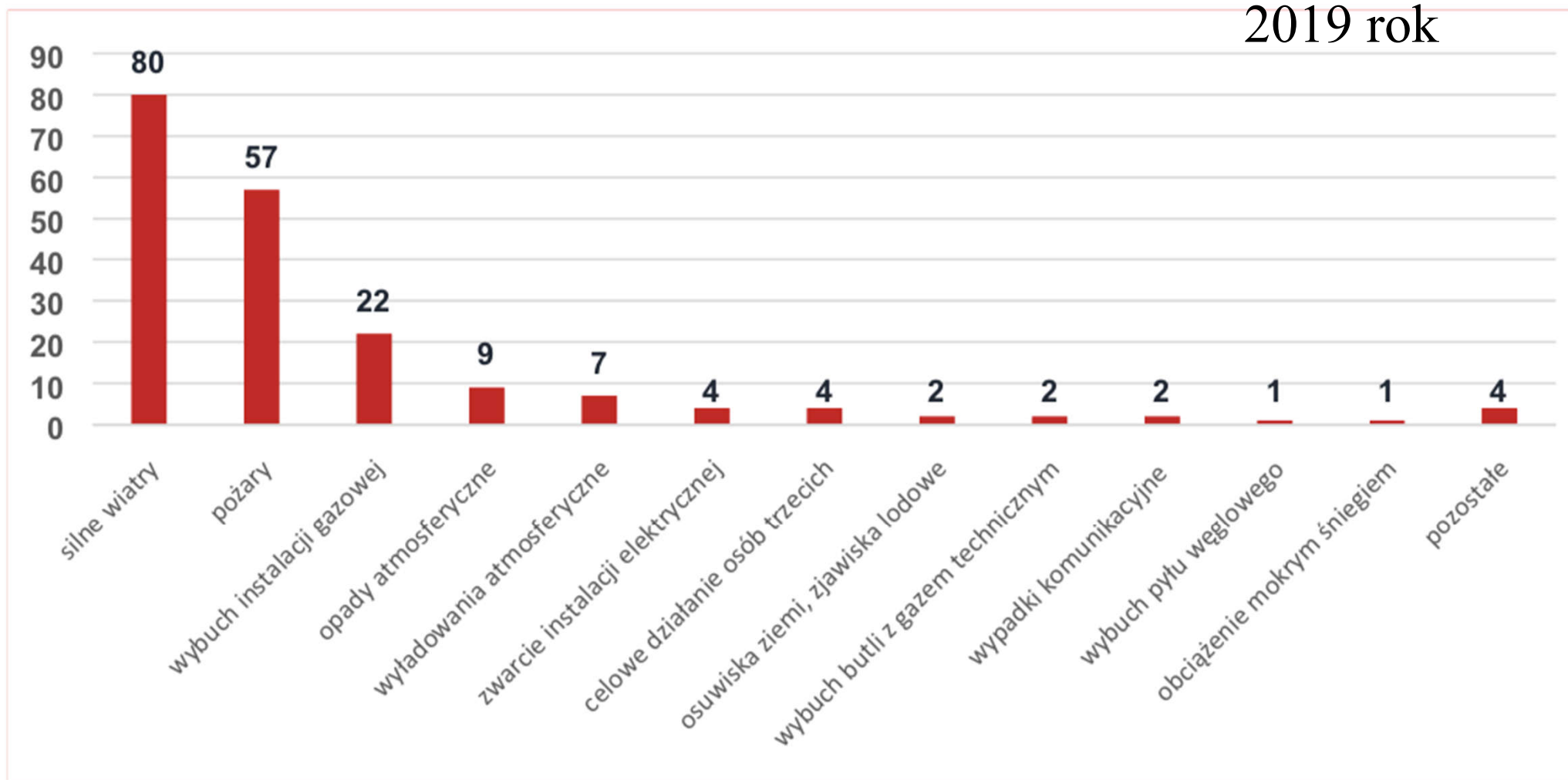

Sposób użytkowania obiektów, które uległy zniszczeniu

Zdarzenia losowe będące przyczyną katastrof budowlanych

2019 rok

zachowanie w razie katastrofy budowlanej

- Niezwłocznie powiadom Straż Pożarną, Policję lub Pogotowie Ratunkowe.
- Oddal się jak najszybciej z miejsca zdarzenia, gdy jest podejrzenie wycieku niebezpiecznej substancji lub wybuchu.
- Gdy nie ma groźby pożaru lub wybuchu, udziel pomocy poszkodowanym.
- Stosuj się do poleceń służb ratowniczych.

zachowanie w razie katastrofy budowlanej

Kierownik budowy (robót), właściciel, zarządca lub użytkownik mają przede wszystkim obowiązek:

- zorganizować doraźną pomoc poszkodowanym
- przeciwdziałać rozszerzaniu się skutków katastrofy
- zabezpieczyć miejsce katastrofy przed zmianami uniemożliwiającymi prowadzenie postępowania wyjaśniającego jej przyczyny
- zawiadomić właściwy organ nadzoru budowlanego, czyli najczęściej powiatowego inspektora nadzoru budowlanego, rzadziej wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego
- zawiadomić prokuraturę, policję oraz w zależności od potrzeb: straż pożarną, inspekcję pracy, inspekcję ochrony środowiska, inspekcję sanitarną, urząd dozór techniczny etc.

zachowanie w razie katastrofy budowlanej

- Opuszczając dom lub mieszkanie, jeśli to możliwe:
  - wyłącz instalację gazową, elektryczną, wodociągową,
  - zabierz ze sobą ważne dokumenty (w tym dowód tożsamości), żywność, koce, odzież, pieniądze, leki,
  - zadbaj o to, aby dom opuścili wszyscy domownicy, pamiętaj o sąsiadach,
  - przy opuszczaniu budynku zachowaj szczególną ostrożność,
  - gdy nie możesz opuścić budynku (mieszkania) drzwiami wyjściowymi, jeśli to możliwe, wyjdź przez okno.

zachowanie w razie katastrofy budowlanej

- ❑ Gdy nie masz możliwości opuszczenia domu:
  - wywieś w oknie dobrze widoczną tkaninę, jako znak dla ratowników, że potrzebujesz pomocy.

- ❑ Gdy jesteś unieruchomiony (przysypany):
  - jeśli masz nieograniczony dostęp do świeżego powietrza – nawołuj pomocy, w innym przypadku przede wszystkim oszczędzaj tlen,
  - jeżeli masz telefon komórkowy – użyj go w celu wezwania pomocy,
  - stukaj w różne elementy (najlepiej metalowe) dając znać ratownikom o swojej obecności i położeniu,
  - zaznaczenie miejsca moczem ułatwi wytropienie cię przez psy ratownicze,
  - oszczędzaj siły i zachowaj spokój.

zachowanie w razie katastrofy budowlanej

□ Postępowanie po ustąpieniu zagrożenia –

Po opuszczeniu domu (mieszkania):

- nie utrudniaj pracy ratownikom!
- powiadom kierującego działaniem ratowniczym (służbie ratowniczej/ ratownikom) o osobach z rodziny i sąsiadach, którzy zostali jeszcze w pomieszczeniach budynku, oraz o osobach, które aktualnie i na pewno przebywają poza domem (w pracy, szkole itp.),
- jeśli posiadasz informacje pomocne w akcji ratowniczej, przekaz je niezwłocznie kierującemu działaniem ratowniczym (służbie ratowniczej/ ratownikom),
- udaj się na wskazane przez służby ratownicze miejsce; nie wracaj na miejsce katastrofy,
- nie wchodź do uszkodzonego wypadkiem budynku bez zezwolenia inspekcji nadzoru budowlanego, która określi czy takie wejście jest bezpieczne,
- jeżeli doznałeś obrażeń (jesteś ranny), zgłoś się do punktu pomocy medycznej (nie opuszczaj miejsca zdarzenia bez przebadania przez lekarza, ponieważ skutki mogą się ujawnić dopiero po kilku godzinach),
- zgłoś swoje potrzeby do punktu pomocy społecznej lub władz dzielnicy/ miasta.

ZAGROŻENIA TECHNICZNE – ROZLEGŁA AWARIA ZASILANIA

□ długotrwały zanik lub odchylenie napięcia w komercyjnej sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej na znacznym obszarze (blackout)

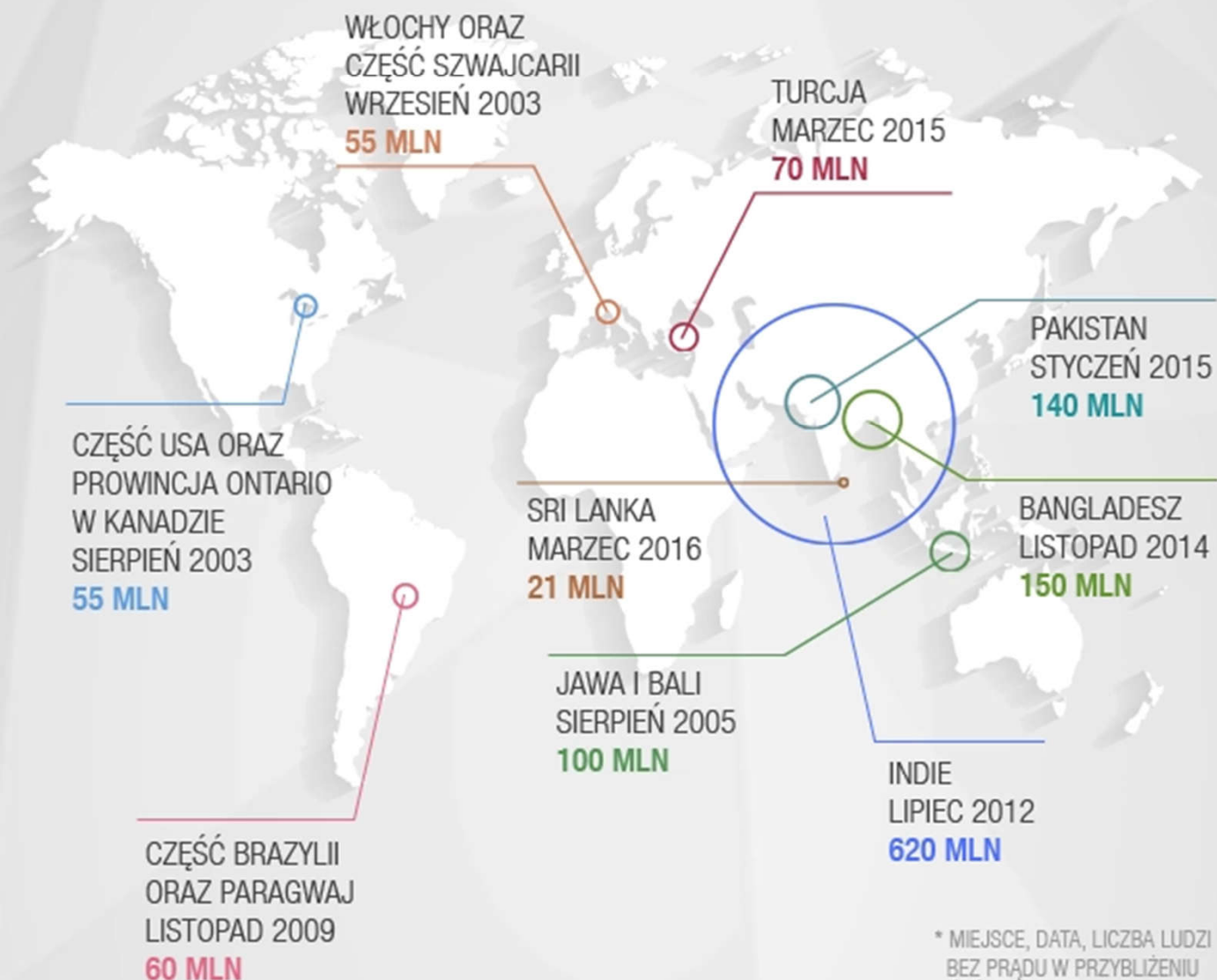
- z reguły sekwencja kilku losowych zdarzeń (awarie sieciowe, wyłączenia elektrowni, ekstremalne warunki atmosferyczne) powoduje przekroczenie krytycznych wartości podstawowych parametrów technicznych pracy systemu (częstotliwość, napięcie) i automatyczne odłączenia się od sieci elektrowni i utraty napięcia na całym obszarze objętym zakłóceniem

PRZYCZYNY WYŁĄCZENIA PRĄDU:

- ✓ awarie bloków energetycznych (kotła, generatora, systemów pomocniczych)
- ✓ awarie systemu przesyłowego (linie przesyłowe wysokiego napięcia)
- ✓ awarii systemu dystrybucyjnego (linie niskiego napięcia, transformatory)

NAJWIĘKSZE BLACKOUTY W HISTORII XXI WIEKU:

* MIEJSCE, DATA, LICZBA LUDZI
BEZ PRĄDU W PRZYBLIŻENIU
* ŹRÓDŁO: WIKIPEDIA.ORG

jak się zabezpieczyć przed awarią zasilania

❑ Zasilacz awaryjny (UPS)

- akumulator gromadzi pewną ilość energii elektrycznej, przetwornica przetwarza prąd stały na prąd zmienny o odpowiednim napięciu i częstotliwości, a prostownik doładowuje akumulator i utrzymuje go w stanie pełnego naładowania, gdy jest prąd
- wystarczy od kilku godzin do kilku dni w zależności od wielkości zasilacza awaryjnego

❑ Agregat prądotwórczy

- produkuje energię elektryczną tak długo, na jak długo wystarczy paliwa, w oparciu o które pracuje

❑ Układy hybrydowe

- połączenie agregatu prądotwórczego z zasilaczem typu UPS

❑ Turbiny wiatrowe i ogniwa fotowoltaiczne

- mogą produkować prąd tylko w odpowiednich warunkach pogodowych

❑ latarka + bateria

❑ świece + zapalniczka

AWARIA SYSTEMU GRZEWCZEGO I GAZOWEGO

- ❑ Awaria na instalacji grzewczej obsługiwana przez kocioł gazowy, węglowy czy pelletowy, elektryczny lub pompę ciepła – może doprowadzić do tragedii: pożaru, zaczadzenia, wybuchu, porażeniem prądem.

jak się zabezpieczyć przed awarią systemu grzewczego i gazowego

- Przed sezonem grzewczym należy dokonać przeglądu stanu technicznego urządzeń o grzewczych i przewodów dymowych, zwracając szczególną uwagę, czy:
  - przewód kominowy nie jest zatkany;
  - nie występują uszkodzenia komina, brak lub uszkodzenie zewnętrznej obudowy komina, drzwiczek przewodów kominowych i kanałów przełazowych;
  - do komina nie zostały wprowadzone drewniane elementy konstrukcji więźby dachowej lub inne palne części konstrukcji budowlanych;
  - odległość palnej konstrukcji budynku od wewnętrznego lica przewodów dymowych nie jest mniejsza niż 30 cm;
  - rury dymowe nie są przeprowadzone bez zabezpieczenia przez palne stropy, ściany lub dachy;
  - paleniska do przewodów kominowych są odpowiednio podłączone
  - w odległości mniejszej niż 0,5 m od drzwiczek wycierowych i kontrolnych nie są składowane materiały palne.

jak się zabezpieczyć przed awarią systemu grzewczego i gazowego

- ❑ Właściciele, zarządcy lub użytkownicy obiektów, w których odbywa się proces spalania paliwa stałego, ciekłego lub gazowego, są obowiązani do usuwania zanieczyszczeń z przewodów dymowych i spalinowych:
  - od palenisk opalanych paliwem stałym – co najmniej 4 razy w roku;
  - od palenisk opalanych paliwem płynnym i gazowym – co najmniej 2 razy w roku;
  - od palenisk zakładów zbiorowego żywienia i usług gastronomicznych – co najmniej raz w miesiącu.
- ❑ Zanieczyszczenia z przewodów wentylacyjnych w wyżej wymienionych obiektach należy usuwać co najmniej raz w roku.

jak się zabezpieczyć przed awarią systemu grzewczego i gazowego

- ❑ Sprawne technicznie butle z gazem płynnym powinny być ustawione w miejscach łatwo dostępnych. W odniesieniu do budynków mieszkalnych muszą być spełnione następujące warunki:
  - w każdym mieszkaniu wewnątrz budynku mogą znajdować się jednocześnie tylko 2 butle o zawartości gazu nie większej niż 11 kg, zasilające dwa odrębne odbiorniki gazowe; butle te powinny być podłączone do instalacji, niedozwolone jest przechowywanie wewnątrz budynku mieszkalnego butli napełnionej gazem i niepodłączonej do instalacji gazowej;
  - odległość butli od powierzchni promieniujących ciepłem (grzejniki, piece itp.) oraz wyłączników elektrycznych, liczników elektrycznych, gniazd wtykowych, dzwonków elektrycznych, telefonów i innych urządzeń powodujących iskrzenie powinna wynosić co najmniej 1,0 m;
  - jeżeli butlę umieszczono w szafce lub obudowie, wówczas w drzwiach albo ścianie szafki należy wykonać w najniższym i najwyższym punkcie otwory zabezpieczone siatką;
  - butle powinny być ustawione w pozycji pionowej i zabezpieczone przed upadkiem, przewróceniem, dostępem dzieci itp.;
  - temperatura pomieszczeń, w których mają pozostawać butle napełnione gazem nie może przekraczać 35°C;
  - butli i odbiorników w żadnym przypadku nie wolno umieszczać w piwnicy ani w pomieszczeniach, w których podłoga znajduje się poniżej poziomu terenu.

jak się zabezpieczyć przed awarią systemu grzewczego i gazowego

- ❑ Butli z gazem płynnym nie wolno umieszczać w:
  - szybach instalacyjnych budynków mieszkalnych i innych;
  - pomieszczeniach sypialnych i kuchennych
  - kotłowniach;
  - garażach i innych miejscach, gdzie znajdują się pojazdy samochodowe, oraz na strychach.
- ❑ Puste butle po gazie płynnym należy traktować z zachowaniem tych samych środków ostrożności, jak przy butlach pełnych, gdyż zawierają one opary gazu.

jak się zabezpieczyć przed awarią systemu grzewczego i gazowego

- Aby ograniczyć zagrożenie pożarowe związane z eksploatacją urządzeń elektrycznych, należy przestrzegać następujących zasad:
  - zachować odległość co najmniej 0,5 m pomiędzy oprawami oświetleniowymi a materiałami palnymi;
  - ustawić ogrzewcze urządzenia elektryczne na niepalnych podstawach lub płytach;
  - nie pozostawiać bez dozoru włączonych do sieci przenośnych grzejników, kuchenek, żelazek i innych urządzeń elektrycznych nieprzystosowanych do ciągłej pracy (z wyjątkiem grzejników akumulacyjnych);
  - osobom nieposiadającym wymaganych kwalifikacji zawodowych nie wolno dokonywać samodzielnych przeróbek i remontów urządzeń i instalacji elektrycznych;
  - niedopuszczalne jest zakładanie instalacji prowizorycznych, niewłaściwie wykonanych, np.: zawieszanie przewodów bezpośrednio na hakach, gwoździach, owijanie lamp papierem itp.;
  - należy stosować się do zaleceń producenta, odnośnie użytkowania i konserwacji urządzeń elektrycznych;
  - nie wolno instalować opraw oświetleniowych oraz osprzętu typu: wyłączniki, przełączniki, gniazda wtyczkowe bez izolacji.

ZAGROŻENIA TECHNICZNE – NIEWYBUCHY I NIEWYPAŁY

- **Niewypał** – nabój, który nie został odpalony wskutek zacięcia się broni, wadliwej lub uszkodzonej amunicji.
- **Niewybuch** – pocisk, który po uderzeniu w cel nie eksplodował; za niewybuchy uważa się również środki wybuchowe pozbawione właściwego nadzoru i kontroli, np. gdzieś ukryte, niewiadomego pochodzenia, uszkodzone, przeterminowane itp.

zagrożenia techniczne – niewybuchy i niewypały

- Nie wchodź na tereny oznakowane zakazem wstępu (poligony, place ćwiczeń, strzelnice, magazyny).
- Nie dotykaj, nie manipuluj przy znalezionych podejrzanych przedmiotach (bombach, pociskach, amunicji, granatach).
- Zapoznaj swoje dzieci ze sposobem postępowania (podaj znane ci przykłady lekkomyślności dzieci i młodzieży w tym względzie).

❑ W przypadku znalezienia podejrzanego przedmiotu:

- nie dotykaj go, a w szczególności nie podnoś, nie przesuwaj, nie używaj wobec przedmiotu jakichkolwiek narzędzi
- powiadom Policję
- do czasu przyjazdu Policji pozostań w pobliżu znaleziska i nie dopuszczaj innych osób do przedmiotu

Rozrzut odłamków

Możliwy promień rozrzutu odłamków w zależności od kalibru wysadzanych pocisków:

kaliber pocisku [mm]	przewidywany promień rozrzutu odłamków [m]
od 37 do 76	500
od 76 do 105	700
od 105 do 150	850
od 150 do 200	1000
od 200 do 300	1200
od 300 do 400	1350
powyżej 400	1500

Możliwy promień rozrzutu odłamków w zależności od masy wysadzanych bomb lotniczych:

masa bomby lotniczej [kg]	przewidywany promień rozrzutu odłamków [m]
od 25 do 50	850
100	1000
250	1200
500	1350
1000	1500
1500	1600
2000	1750
3000	1900
5000	2000

W PRZYPADKU ODNALEZIENIA PODEJRZANEGO PRZEDMIOTU

- nie odkopuj;
- nie dotykaj, a w szczególności nie podnoś, nie przesuwaj, nie używaj wobec przedmiotu jakichkolwiek narzędzi;
- nie wrzucaj do ogniska, stawów lub głębokich rowów;
- w miarę możliwości zabezpiecz miejsce znalezienia przed dostępem innych osób;
- powiadom Policję - stosuj się do ich wskazówek.
- do czasu przyjazdu wezwanych służb pozostań w pobliżu znaleziska - nie dopuść innych osób do zbliżania się lub manipulowania przedmiotem.

Zapamiętaj!

Nie wchodź na tereny oznakowane zakazem wstępu (poligony, place ćwiczeń, strzelnice). Zapoznaj swoje dzieci ze sposobem postępowania w tego typu przypadkach.

**Zagrożenia
czasu pokoju –
zagrożenia chemiczne i
radiacyjne
(promieniotwórcze)**

Tomasz A. Winiarczyk

zagrożenia techniczne – uwolnienie materiałów niebezpiecznych

- Najczęstszą przyczyną uwolnień niebezpiecznych środków chemicznych (NŚCh) są:
  - awarie i katastrofy w obiektach przemysłowych,
  - wypadki cystern kolejowych oraz autocystern,
  - rozszczelnienia rurociągów przemysłowych,
  - katastrofy morskich tankowców i chemikaliowców.

transport ADR

OZNAKOWANIA SUBSTANCJI NIEBEZPIECZNYCH

T+
bardzo toksyczna

T
toksyczna

Xn
szkodliwa

Xi
drażniąca

F+
skrajnie łatwopalna

F
wysoko łatwopalna

O
utleniająca

C
żrąca

N
niebezpieczna dla środowiska

E
wybuchowa

1 materiały wybuchowe

2.1 gazy palne

2.2 gazy niepalne

2.3 gazy trujące

3 ciecze zapalne

4.3 niebezpieczne w zetknięciu z wodą

5.1 utleniające

6.1 trujące

6.2 zakaźne

7 radioaktywne

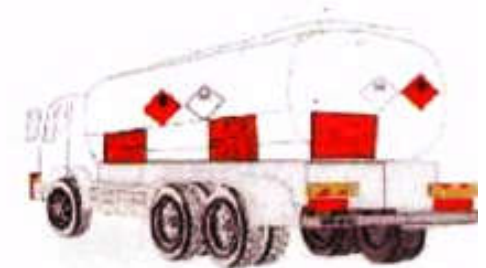

8 żrące

9 niebezpieczne

Przykład oznakowania pojazdu cysterny.

Klasy i oznaczenia ładunków ADR

1. materiały wybuchowe

2.1. gazy palne

2.2. gazy niepalne

2.3. gazy trujące

3. ciecze palne

4.3. niebezpieczne w zetknięciu z wodą

5.1. utleniające

6.1. trujące

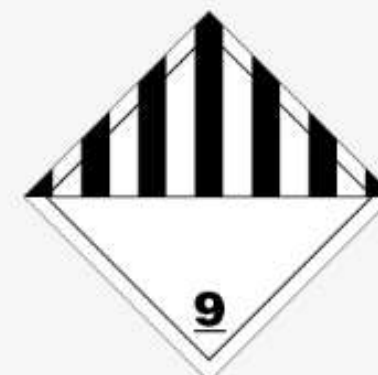
6.2. zakaźne

7. radioaktywne

8. żrące

9. niebezpieczne

Oznakowania substancji niebezpiecznych

Substancja łatwopalna

Substancja powodująca
poważne zagrożenie dla
zdrowia

Substancja utleniająca

Substancja działająca
żrąco

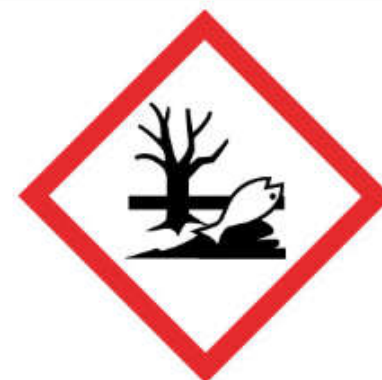
Substancja wybuchowa

Substancja toksyczna

Substancja powodująca
zagrożenie dla zdrowia

Substancja stwarzająca
zagrożenie dla
środowiska

Górna część tablicy – numer rozpoznawczy niebezpieczeństwa.

Pierwsza cyfra – rodzaj niebezpiecznego materiału	Druga i trzecia cyfra – stopień zagrożenia
2 – gaz	0 – brak dodatkowego zagrożenia
3 – łatwopalna ciecz/para/gaz	1 – wybuchowość
4 – materiał stały zapalny	2 – zdolność wytwarzania gazu
5 – materiał utleniający/podtrzymujący palenie	3 – łatwopalność
6 – materiał trujący	5 – właściwości utleniające
7 – materiał radioaktywny	6 – toksyczność
8 – materiał żrący	7 – działanie radioaktywne
X – zakaz kontaktu materiału z wodą (wydzielanie gazów łatwopalnych/trujących w kontakcie z wodą)	8 – działanie żrące
	9 – niebezpieczeństwo gwałtownej i samoczynnej reakcji
	Podwójna cyfra oznacza zintensyfikowanie głównego zagrożenia, np. 66 oznacza, że materiał jest bardzo toksyczny.

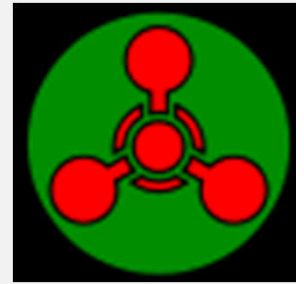
33

1203

Dolna część tablicy – numer substancji w katalogu materiałów niebezpiecznych ONZ, np. 1202 to oznaczenie oleju napędowego, 1203 – benzyny.

NŚCh – zachowanie

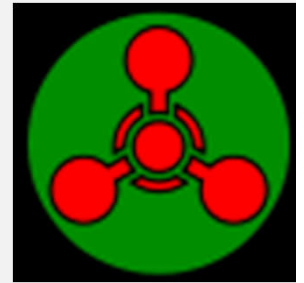
- Jeżeli jesteś świadkiem wypadku z udziałem NŚCh powiadom natychmiast w jakikolwiek sposób straż pożarną i policję.
- Opuść rejon zagrożony, kierując się prostopadle do kierunku wiatru.
- Chronь swoje drogi oddechowe: wykonaj filtr ochronny z dostępnych Ci materiałów (zwilżona w wodzie lub wodnym roztworze sody oczyszczonej chusteczka, szalik, ręcznik, itp.) i osłoń nim drogi oddechowe.
- Jeśli przebywałeś w strefie skażonej, zdejmij ubranie, które uległo zanieczyszczeniu i zamień je na czyste oraz dużą ilością bieżącej wody przemyj oczy, usta, nos i weź prysznic.
- Jeśli jesteś w budynku, pozostań w wewnętrznej części budynku przy zamkniętych drzwiach - w przypadku, gdy istnieje niebezpieczeństwo skażenia chlorem, udaj się na wyższe kondygnacje np. do sąsiadów. W przypadku amoniaku - kieruj się do pomieszczeń, położonych na niskich kondygnacjach. Uszczelnij wszystkie otwory okienne, wentylacyjne, drzwi - oklejając je taśmą klejącą, obkładając rulonami z mokrych ręczników czy prześcieradeł.
- Powiadom o zagrożeniu najbliższe otoczenie.
- Zadbaj o bezpieczeństwo swoich podopiecznych, dzieci, osób niepełnosprawnych, zwierząt domowych.
- Wyłącz urządzenia elektryczne i gazowe z otwartym ogniem.
- Nie jedz żywności i nie pij płynów, które mogły ulec skażeniu.
- Jeśli jesteś w samochodzie - zamknij okna, włącz wentylację wewnętrzną - staraj się jak najszybciej opuścić strefę skażenia.
- Stosuj się ściśle do poleceń służb ratowniczych lub komunikatów, przekazywanych przez lokalne środki przekazu - radio, TV, megafony.

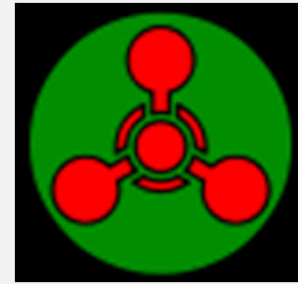
bojowe środki trujące

- silnie toksyczne związki chemiczne występujące w temperaturze pokojowej jako **gazy** lub ewentualnie **ciecze**, które szybko w tej temperaturze parują, tworząc wystarczające z bojowego punktu widzenia stężenie trujących oparów w powietrzu

bojowe środki trujące – rodzaje

- ❑ **duszące** – np. cyklon B, czyli cyjanowodór – HCN
  - obumieranie ważnych organów na skutek niedotlenienia
- ❑ **parzące** – np. gaz musztardowy (iperyt)
  - rozległe oparzenia skóry
- ❑ **krztuszące** – np. chlor, fosgen
  - silne podrażnienie górnych dróg oddechowych, skutkujące krztuszeniem i wymiotami
  - stosowane w kompozycji z innymi środkami
- ❑ **paralityczno-drgawkowe** – np. tabun, sarin, cyklosarin, soman czy VX (nerve agent)
  - najgroźniejsze i najskuteczniejsze bojowe środki trujące
- ❑ **halucynogenne i usypiające** – np. LSD czy BZ (3-Chinuklidynobenzylan)

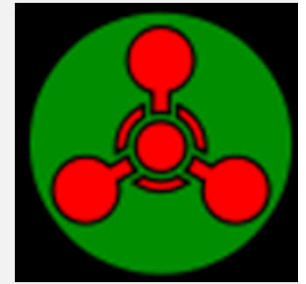

bojowe środki pomocnicze

- ❑ środki bojowe, które zwykle nie służą do bezpośredniego rażenia ludzi, lecz do ułatwiania rażenia ich innymi środkami lub eliminacją infrastruktury wroga
- ❑ większość tych środków jest legalna w świetle prawa międzynarodowego

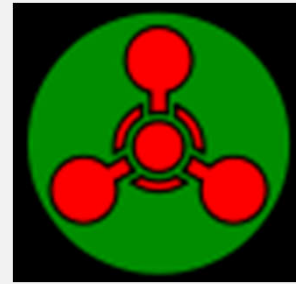

bojowe środki pomocnicze

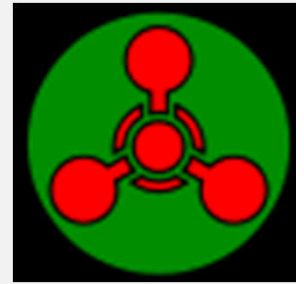
– rodzaje

- lakrymatory
  - gazy bojowe, które wywołują względnie lekkie podrażnienie błon śluzowych i oczu, takie jak gaz łzawiący czy pył pieprzowy
- defolianty
  - substancje silnie toksyczne dla roślin i umożliwiają szybkie "oczyszczanie" zalesionych terenów w celu ich odsłonięcia dla dalszych działań bojowych lub w celu uniemożliwienia produkcji żywności, np. Agent Orange
- zapalające
  - substancje wzniecające pożary, np. napalm, pirożele, elektron, fosfor biały, termit
- sternity (drażniące)
  - substancje rozpylane jako aerozole, np. adamsyt czy CS (2-Chlorobenzylidenomalononitryl)
- zasłony dymne
  - chmura dymu stosowana w wojsku dla ukrycia jednostek lub stanowisk ogniowych, do sygnalizacji oraz utrudniania obserwacji terenu przeciwnikowi

postać broni chemicznej

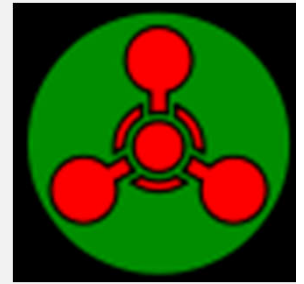

- gazy
- ciecze o dużych prężnościach par (zwykle aerozole)
- zagęszczone ciecze – jako środki zapalające
- ciała stałe (często ich mieszanki) – jako środki zapalające

oznaki ataku bronią C

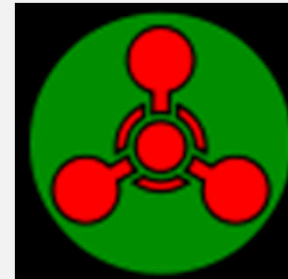
- nagle pojawienie się dymów, dziwnych mgieł, obłoczków drobnych kropli
- nagle pojawienie się niespodziewanych zapachów, np. słodkawojabłkowego (sarin)
- niewytłumaczalne dziwne zachowania się wielu ludzi na danym terenie

cechy broni chemicznej

- masowość rażenia
- przenikanie do pomieszczeń
- utrzymanie zdolności rażenia przez długi czas
- słaba odporność na warunki atmosferyczne (głównie wiatr)

co w razie ataku chemicznego

- ❑ w razie użycie BŚT ludzie znajdujący się w pomieszczeniach lub budowlach niehermetycznych powinni założyć maski przeciwgazowe lub użyć zastępczych środki ochrony dróg oddechowych
- ❑ przy opuszczaniu tych pomieszczeń lub gdy napad chemiczny zastał nas poza nimi, należy założyć odzież ochronną lub zastępczą
- ❑ w miarę możliwości należy jak najszybciej opuścić teren objęty skażeniami, w kierunku wskazanym przez odpowiednie organy obrony cywilnej i udać się do miejsca, gdzie przeprowadzone zostaną zabiegi sanitarne i specjalne przez formacje obrony cywilnej

rodzaje broni biologicznej

- ❑ wirusowa (np. cholera, ebola)
- ❑ bakteryjna (np. dżuma, wąglik)
- ❑ riketsjowa (np. dur brzuszny, gorączka Q)
- ❑ grzybiczna (mykotoksyny)
- ❑ toksyny biologiczne (np. botulina, rycyna)

riketsje – pasożytnicze bakterie, zwykle obligatoryjnie wewnątrzkomórkowe, blisko spokrewnione z organizmem, który dał początek mitochondriom

klasyfikacja broni B – zjadliwość

- ❑ A – patogeny o wysokiej zjadliwości i śmiertelności, łatwe do utrzymania w środowisku, o sprawdzonej przydatności (np. laseczki i przetrwalniki węglika)
- ❑ B – patogeny o średniej zjadliwości i śmiertelności, średnio trudne do utrzymania w środowisku (np. rycyna)
- ❑ C – patogeny, które mogą być wykorzystane jako broń biologiczna, np. po modyfikacjach genetycznych (np. filowirusy, prątek gruźlicy)
- ❑ D – patogeny, które prawdopodobnie nigdy nie zostaną wykorzystane jako broń biologiczna (np. wirus grypy – łatwy do rozpoznania, wirus HIV – zbyt długi okres utajenia)

postać broni biologicznej

- postać sucha (liofilizaty)
- postać płynna (zawiesina)

przenoszenie broni biologicznej

zwierzęta np. pchły, pluskwy, myszy, szczury

wiatr

środki napadu lotniczego

pociski artyleryjskie

skażenie wody pitnej

podrzucanie zakażonych: ubrań, żywności, przesyłek

oznaki ataku bronią B

- pojawienia się dymu, mgły, kurzu po przelocie samolotu
- głuchoe odgłosy wybuchów
- obecność kropeł cieczy w miejscach wybuchu
- nagłe pojawianie się dużych populacji gryzoni czy insektów

co w razie ataku biologicznego

- ❑ określa się rejon skażenia, izoluje od otoczenia osoby przebywające w nim (kwarantanna), wprowadza stosowne ograniczenia i przystępuje do likwidacji skutków użycia broni biologicznej
- ❑ **W obszarze kwarantanny obowiązują ściśle zalecenia dot.:**
  - przebywania i poruszania się w tym rejonie
  - utrzymywanie higieny
  - wykonywania podstawowych przedsięwzięć profilaktycznych
  - uboju zwierząt zakażonych i spożywania mięsa
  - współdziałania zdrowej ludności z pododdziałami prowadzącymi likwidację zakażeń

zagrożenia techniczne – wypadek jądrowy

☐ zdarzenie polegające na emisji promieniowania jonizującego lub substancji promieniotwórczych do otoczenia, mogące przejawiać niekorzystne oddziaływanie na ludzi i środowisko naturalne

Przyczyną wypadku może być:

- awaria w obiekcie jądrowym
- wypadek podczas transportu odpadów
- akt terrorystyczny
- klęska żywiołowa

Skutki wypadków jądrowych:

- wycieku substancji radioaktywnych do środowiska (np. paliwo, chłodziwa, odpady z elektrowni jądrowych)
- eksplozji (chemicznej bądź nuklearnej)
- promieniotwórczego skażenia środowiska, ludzi, żywności itp.

Skala wypadków jądrowych

Międzynarodowa skala zdarzeń jądrowych INES do szybkiego powiadamiania o ich znaczeniu dla bezpieczeństwa.

Poziom	Struktura poziomów skali INES	Przykłady
7 Wielka awaria	Wielkie uwolnienie promieniotwórczych substancji, rozległe skutki zdrowotne i środowiskowe.	EJ w Czarnobylu, ZSRR, 1986; EJ Fukushima, Japonia, 2011
6 Poważna awaria	Znaczne uwolnienie, prawdopodobnie będzie konieczne pełne wprowadzenie planowych przeciwdziałań.	Zakłady przerobu paliwa w Kysztymie, ZSRR, 1957
5 Awaria z zagrożeniem poza obiektem	Prawdopodobnie będzie konieczne częściowe wprowadzenie planowych przeciwdziałań, poważne uszkodzenie reaktora.	Reaktor w Windscale, Wielka Brytania, 1957; EJ Three Mile Island, USA, 1979
4 Awaria bez znaczącego zagrożenia poza obiektem	Narażenie ludności na napromienienie dawką dopuszczalną, znaczne uszkodzenie rdzenia reaktora, narażenie pracownika na napromienienie dawką śmiertelną.	Zakład przerobu paliwa w Windscale, Wielka Brytania 1973; EJ Saint Laurent, Francja, 1980
3 Poważny incydent	Narażenie ludności na napromienienie dawką dopuszczalną, poważne skażenie, ostre skutki u pracownika.	EJ Vandelloos, Hiszpania, 1989
2 Incydent	Znaczne skażenie, nadmierne narażenie pracowników.	Reaktor w Windscale, Wielka Brytania, 1957
1 Anomalia	Anomalia, naruszająca zatwierdzone warunki eksploatacji.	
0	Zdarzenia bez znaczenia dla bezpieczeństwa.	

elektrownie jądrowe blisko Polski

Elektrownie atomowe wokół Polski

Co możesz zrobić aby chronić siebie w razie awarii jądrowej (zagrożenia skażeniem promieniotwórczym)

Pozostań w domu

- Zamknij drzwi, okna, wyłącz klimatyzację, wentylację i ogrzewanie nawiewowe.
- Pompy ciepła mogą pozostać włączone.
- Czas jaki będziesz musiał pozostać w domu nie jest długi, nie więcej niż 48 godzin.
- Pobyt wewnątrz zminimalizuje ilość promieniowania, na które możesz zostać narażony.
- Pozostanie w domu uchroni Cię też przed bezpośrednim wdychaniem radionuklidów i osadzaniem się ich na ciele.

Co możesz zrobić aby chronić siebie w razie awarii jądrowej (zagrożenia skażeniem promieniotwórczym)

Tabletki jodu weź tylko wtedy, kiedy władze wydadzą stosowne zalecenie.

- Zakup tabletki jodu w aptece i przechowuj je w domu. Powinieneś to zrobić wcześniej, na wypadek wystąpienia skażenia bądź awarii jądrowej.
- Użyj tabletek wyłącznie na wyraźne polecenie ze strony władz.
- Tabletki jodu powinny przyjąć tylko dzieci i młodzież poniżej 18 roku życia, dorośli w wieku 18 do 40 lat, kobiety w ciąży i kobiety karmiące piersią.
- Tabletki jodu chronią przed ryzykiem wystąpienia raka tarczycy jako następstwa awarii jądrowej.

Co możesz zrobić aby chronić siebie w razie awarii jądrowej (zagrożenia skażeniem promieniotwórczym)

Miałeś bezpośredni kontakt i zostałeś skażony, weź prysznic.

- Umyj się dokładnie wodą z mydłem, nie szoruj skóry.
- Użyj szamponu do włosów, nie używaj odżywki, która może utrwalić skażenie na włosach.
- Upierz ubrania w pralce.
- Buty wytrzyj wilgotną szmatką, a następnie ją wyrzucić.

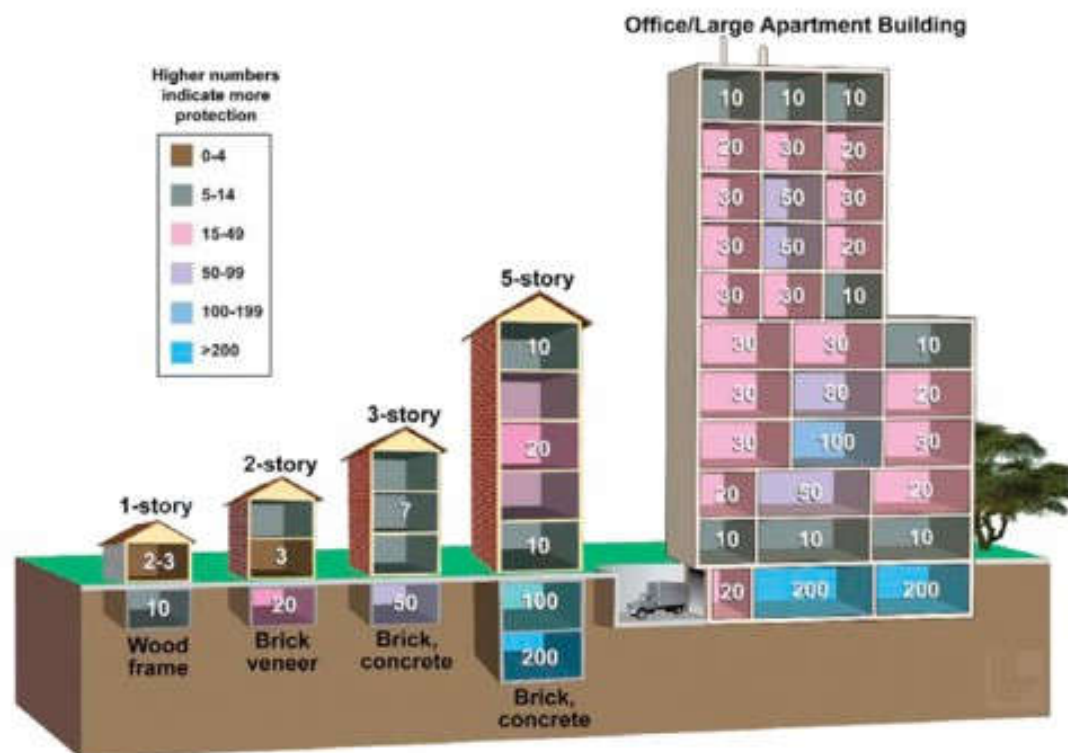
Co możesz zrobić aby chronić siebie w razie awarii jądrowej (zagrożenia skażeniem promieniotwórczym)

Stosuj zalecenia dietetyczne

- ❑ Władze mogą zalecić unikanie spożywania produktów żywnościowych i napojów, które nie podlegają kontroli sanitarnej.
  - Może to dotyczyć owoców i warzyw z własnego ogrodu, używania deszczówki, jak również żywności, którą możesz pozyskać samodzielnie takiej jak dziczyzna, ryby, grzyby i owoce leśne.
- ❑ Żywność zakupiona w sklepie oraz woda z kranu są bezpieczne.

zachowania w razie wybuchu broni A

- ❑ pozostać w kiepskim schronieniu nie dłużej niż 30 minut po wybuchu, jeśli do lepszej kryjówki możemy dotrzeć w ciągu 15 minut
- ❑ jeśli dobry schron znajduje się w zasięgu 5 minut, należy starać się tam dotrzeć nie zwlekając ani chwili

zachowania w razie wybuchu broni A

- skrócić do niezbędnego minimum czas przebywania
- nie wzniecać kurzu, a zimą nie wnosić śniegu do pomieszczeń nie skażonych
- nie brać do rąk żadnych przedmiotów
- omijać kałuże wody
- nie pić skażonej wody i nie spożywać skażonych produktów żywnościowych
- nie opierać się o drzewa, ściany budynków itp.
- zwracać uwagę na to, by nie zabrudzić nie osłoniętych części ciała

skutki napromieniowania

- bezpośrednio po napromieniowaniu:
  - złe samopoczucie, wyczerpanie,
  - mdłości, wymioty, biegunka,
  - śmierć

- występujące w dłuższym czasie:
  - nowotwory złośliwe kości i skóry, białaczka
  - bezpłodność
  - zaćma
  - zaburzenia funkcjonowania układu pokarmowego
  - mutacje genetyczne

koniecznie obejrzyj film

☐ Nazajutrz (The Day After) 1983, reż
Nicholas Meyer

bibliografia

- ❑ podręczniki wyd. Operon
- ❑ http://moto.pl/Porady/1,115890,13641050,Jak_sie_zachowac_w_razie_wypadku_lub_kolizji_drogowej_.html
- ❑ <https://wycena.pc.pl/katastrofa-budowlana/>
- ❑ <http://www4.rp.pl/artykul/784608-Jak-dzialac-w-razie-katastrofy-budowlanej.html>
- ❑ <http://www.pczk.pl/baza-dobrych-praktyk/bezpieczne-wakacje/katastrofa-budowlana.html>
- ❑ <https://www.gov.pl/web/kppsp-sroda-slaska/zasady-postepowania-z-urzadzeniami-i-instalacjami-grzewczymi>
- ❑ <http://www.lublin.uw.gov.pl/uwolnienie-niebezpiecznych-%C5%9Brodki-%C3%B3w-chemicznych>
- ❑ https://dsa.no/atomberedskap/hva-kan-jeg-gjore-pa-ulikesprak/Hvordan%20beskytte%20seg_polsk.pdf